

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Aeternitas non consistit in ratione mensuræ. cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

aeternitas est apta ad mensurandum existentiam Deitatis; quicunque enim intellectus conceperit rationem aeternitatis, eamque coniunxerit existentiae diuinæ, hoc ipso cognoscet vitam Dei aeternam.

Aeternitas non consistit in ratione mensuræ.

CAPVT IX.

I. **P**ostquam ostensum est non repugnare aeternitati rationem mensuræ, restat videamus utrum sit de ratione formali illius intrinseca, necne? *Ferrariensis.* contra Gentes c. 1. §. 5. *Proportionaliter*, censet rationem mensuræ pertinere ad cōplementum rationis propriæ, ac formalis ipsius aeternitatis: ait autē esse mensurā rationis, non realem: hæc enim interuenire nequit inter ea, quæ nullo modo distinguuntur. Consentit *Hispalensis.* in 1. d. 9. q. vnic. art. 3. notab. 4. asserens rationem mensuræ esse genus ad aeternitatem, & artic. 4. ad 3. & 5. contra 3. conclusionem, & ad 3. ex ultimo loco positus, formale in aeternitate esse rationem mensuræ. Hanc sententiam amplectuntur recentiores Thomistæ 1. p. q. 10. art. 1. quibus ansam dedit S. Thom. eadem q. art. 1. asserens rationem aeternitatis consistere in apprehensione vniformitatis eius, quod est extra motum, eamque ex hac parte cōparat cum tēpore, cuius ratio consistit in ratione numeri, secundum prius, & posterius, & consequenter in ratione mensuræ, & hoc ipsum indicat in 1. d. 19. q. 2. art. 1. ubi asserit, sicut prius, & posterius motus, ut numerata, cōstituunt tempus, ita permanentiam actus, ut vnā vnitate, ut habet rationē mensuræ, esse aeternitatem: quibus verbis satis indicatur rationem mensuræ pertinere ad conceptū aeternitatis: nam, vnitas, quā vnitas, est indifferens ad omne genus entis, ad quod contrahitur, nec de se magis spectat ad vnum, quā ad aliud: quare, si vnitas, ut habet rationem mensuræ, est aeternitas, profecto hæc in ratione mensuræ consistit: Et ad hanc etiam opinionem alludit Caietan. 1. p. q. 10. art. 1. §. *Quoad secundum*, explicans citata verba D. Thomæ, sic enim habet: *Consistit igitur aeternitatis ratio in ratione vniformitatis, ut vniformitas rationem mensuræ habet.* Etenim terminus ille reduplicatiuus, ut, significat rationem vniformitatis nudè sumptam, nisi consideretur prout habet rationē mensuræ, non cōplere adæquatē rationē formalem aeternitatis: Et ita sentire videtur rationem mensuræ esse intrinsecam aeternitati, non vero solum acci-

dens, aut proprietatem illius: nam formaliter loquendo, ut se loquitur Caieta. ibidem profitetur, non rectè dicitur ratio humanitatis consistit in animalitate, ut habet rationem risibilis: deinde verò §. *Secundum est*, Negatio, inquit, omnis successionis, & consequenter omnis numeri prioris, & posterioris adiuncta ratione mensuræ est esse vniforme, vniformitas enim nihil aliud, quam vnū, cui primo ratio mensuræ cōuenit: Et ideo, cum ipse vniformitatem existimet esse rationē formalem aeternitatis, si vniformitas ponitur posita ratione mensuræ, & ea non intellecta nondum est, profecto sentire videtur rationem mensuræ pertinere intrinsecè, ac formaliter ad aeternitatem, non solum ipsi accidentaliter aduenire.

Ex quibus patet non aberrasse eos, qui Caietan. pro hac sententia referunt, nec proinde debuissent notari, quasi mentē eius non fuerint assecuti: nam ipsemet Caietan. occasione præbuit variè opinandi de sententia eius: etenim §. illo. *Quoad secundum*, ait dictum D. Thomæ, quod aeternitas consistat in apprehensione vniformitatis, non ita accipi debere, quasi significet consistere in ipsa apprehensione formali intellectus, ita ut aeternitas sit cōpletivè ab anima, sicut dicitur de tēpore: *Eo quod vnitas* (inquit) *vniformitatis perennis actu est absq. actu, anima non minus, quā vnitas essentia diuina:* & ideo idem est apud Caietan. asserere, quod aeternitas cōsistat in apprehensione vniformitatis, atque in ratione obiectiua vniformitatis: & ita excludit à ratione intrinseca aeternitatis quicquid supponit apprehensionem intellectus, qualis est ratio mensuræ non realis: & ideo cum eodem art. videatur admittere rationem mensuræ cōplere rationem formalem aeternitatis, siue vniformitatis in essendo, occasione fuit aliquibus, ut crederent ipsū sentire aeternitatē esse mensuram realem diuini esse, quod quidē ipse apertè non asseruit, & fortassis voluit id, quod Thomistæ alij Recentiores asserunt, nimirum aeternitatē esse mensuram realem fundamentaliter, quatenus realiter, & actu est vniformitas vitæ immutabilis, quā intellectus potest apprehendere, ut mensurā diuini esse: quæ apprehensio non est fictitia, aut inanis, sed habet fundamentum in eminentia diuini esse æquipollentis perfectionibus creatis: & ideo, sicut formare possumus de eadem indiuisibili entitate distinctos conceptus sub ratione iustitiæ sapientiæ, & misericordiæ, possumus eandem concipere sub ratione durationis, atque mensuræ.

Quidquid tamen sit de mente Caiet. rem ipsam

II.

III.

Magn. Dionys.

ipsam oportet expendere; sententia verò Ferrariensis, & Recetiorum superius relata, fauet Dionys. cap. 10. de diuin. nomin. ubi tradens aui, hoc est aeternitatis proprietates, vltimo loco ait proprium eius esse, *totum secundum totum esse metiri*, quasi ratio mensura, sit vltima, qua completur definitio aeternitatis; & consequenter pertineat intrinsece ad rationem eius quidditativam. Ostenditur verò primo: quoniam, vt patet ex cap. 5. duratio non est entitas positiua distincta virtute ab ipsa existentia rei, nec supra illam addit rationem formalem positiuam, sed vel negationem, vel respectum rationis: non se offert vlla negatio, quae per se conueniat durationi in communi, nec alius respectus rationis, quam relatio mensura: ergo hic est, qui additus vite diuine, complet rationem formalem aeternitatis. Assumptio quoad priorem partem ostenditur: quoniam durationi in communi sola competit negatio definitionis: hæc vero non complet propriam rationem durationis: nam, si compleret, nõ esset essentialiter discrimin inter particulares durationes quoad negationem inceptionis, sed definitionis: hoc autem est falsum, quoniam aeternitas distinguitur essentialiter ab æuo, quia suapte natura est duratio sine initio, æuum vero minime. Posterior verò pars ostenditur quoniam non est alius respectus magis intrinsecus durationi, quam ratio mensura: cognita enim comprehensue duratione dignoscitur quantitas virtualis vite durantis: mensura verò, vt ait Philosophus 10. Met. cap. 2. est, qua cognoscitur quantum. Secundò, si ratio aeternitatis & cuiusvis durationis non consisteret in ratione mensurae, daretur ante apprehensionem intellectus completa ratio durationis: non datur autem, ergo ad completam rationem aeternitatis, & cuiusvis durationis pertinet aliquis respectus rationis, qui non est alius, quam ratio mensurae. Assumptio ostenditur ex Boetio lib. 5. de consol. prof. vltim. asserente, sicut nunc fluens facit tempus, ita nunc stabile, ac permanens facere aeternitatem: hoc vero intelligi nequit de vera causalitate, quasi re ipsa tempus fiat ex fluxu instantis, aut aeternitas ex permanentia nunc diuini, sed secundum apprehensionem nostram: ergo ratio durationis non est completa ante operationem intellectus nostri. Tertiò ex duratione nobis nota colligimus communem durationis rationem: sed tempus, quod est duratio magis nota nobis, includit rationem mensurae: ergo etiam aeternitas, & omnis alia duratio. Et confir-

Aristotel.

Boet.

matur, quoniam scriptura, & Sancti ita loquuntur de aeternitate comparationem diuini esse, sicut de tempore comparatione rerum corruptibilium: dicunt enim Deum esse in aeternitate sicut res corruptibiles in tempore, vnde D. Grego. Nazian. orat. 38. quæ est in Christi Natiuitatem ante med. & orat. 42. quæ est secunda in Pascha etiam ante med. inquit, æuum esse idem aeternis, quod tempus temporalibus: Et Esai. cap. 57. Deus dicitur habitare aeternitatem: ergo, si tempus importat rationem mensurae in sua ratione formali, aeternitas quoque importabit; alioquin non est, cur potius aeternitas, quam aliud quoduis attributum temporis cõtraponatur. Quartò aeternitas definitur per vitam diuinam in obliquo, vt patet ex definitione Boetij ab omnibus recepta, nihil autem definitur per aliquid in obliquo, nisi respectus ad illud pertineat intrinsece ad eius essentiam: non est autem alius respectus, qui pertineat ad completam rationem aeternitatis, quam relatio mensurae: ergo, &c. Denique bonitas diuina est vera proprietates realis Dei, & tamen in obliquo includit respectum quandam rationis: ergo etiam aeternitas, quamuis in obliquo includat relationem mensurae, erit verum attributum reale; & sicut ens est bonum realiter & habet bonitatem seclusa operatione intellectus, quoniam in ipsa re est fundamentum talis habitudinis, ita seclusa operatione intellectus Deus vere est aeternus, & aeternitas attributum reale; quoniam propter eminentiam perfectionis diuinæ, est in Deo fundamentum relationis mensurae, quæ in obliquo significatur.

Dicendum nihilominus est relationem mensurae non pertinere ad rationem intrinsecam aeternitatis: Hæc sententia est communior apud Recetiores, & est de mente Durand. Ocham. & Gabriel. qui non agnoscunt in aeternitate rationem mensurae. Porro alij ex antiquis citati cap. 6. eo ipso, quod rationem aeternitatis assignantes dicunt consistere in negationibus, & alijs respectibus, vel etiam in ratione positiua, nec ibi faciunt mentionem mensurae, satis indicant non complere intrinsece rationem formalem ipsius: Et vero D. Thó. solum sentire videtur id, quod ait Caieta. nempe vniformitatem obiectiuam, prout scilicet potest esse fundamentum mensurae per modum vnitatis, esse de ratione aeternitatis: ipsam vero vniformitatem, vt est in re ipsa, hoc est in duratione vite diuinæ, tametsi apprehendi possit ab intellectu, vt mensura adæquata Deitatis, potius esse

Nazian.

Esai. 57.

IV.

Durand.
Ocham.
Gabriel.

esse fundamentum relationis mensuræ, quam ipsam mensuram formaliter. Et ita ex dictis Diui Thomæ non colligitur mensuram esse de ratione formali intrinseca æternitatis, sed solum proprietatem aliquam consequentem ad propriam rationem formalem illius prout distinguitur ab alijs attributis: Tripliciter autem intelligi potest mensuram esse de ratione intrinseca æternitatis: primò ita vt sit mensura realis; secundò vt sit mensura rationis formaliter, & in recto pertinens ad conceptum æternitatis: tertio vt in obliquo, & indirecte. Primus modus est impossibilis: quoniam mensura realis concipi nequit, vbi nulla est distinctio, sicut non est inter vitam diuinam, & æternitatem: & idcirco D. Thom. 1. p. qu. 10. art. 2. ad 3. hac ipsa de causa inquit in æternitate sumi rationem mensuræ tantummodo secundum apprehensionem nostram. Huic argumento respondet quidam dicentes ad rationem mensuræ realis non opus esse, vt relatio ipsa mensuræ sit realis, sed vt fundamentum sit reale, quemadmodum Deus est realiter Dominus, & creator, quia potentia creandi, & coercendi subditos, quæ est fundamentum relationum, cuiusmodi est realis, quamuis relationes ipsæ non sint reales sed rationis tantum: at relatio æqualitatis inter personas diuinas est purè rationis, quoniam eadem prorsus diuinitas est fundamentum ipsius in omnibus personis absq; omni distinctione etiam virtuali. Verum, quamuis non sit eadem prorsus ratio in relatione mensuræ æternitatis ad esse diuinum, quæ est æqualitatis inter personas: tamen etiam non est eadem, quæ in relatione dominij: nam in hac datur distinctio realis inter extrema, & fundamentum nempe inter Deum cum potentia dominatiua, & creaturam cum natura dependente, & solum propter incapacitatem Dei, vt referatur realiter ad creaturas, non est realis: at inter vitam diuinam, & æternitatem, inter quas cernitur relatio mensuræ durationis, nõ est distinctio realis: Et ex hoc cap. magis recedit relatio mensuræ a conditionibus relationis realis, quam relatio æqualitatis personarum diuinarum: nam hæc saltem habet realem distinctionem extremorum, quæ denominatur æqualia, illa vero nullam distinctionem habet ex natura rei inter mensuram, & mensuratũ: Et ideo æternitas non est re ipsa mensura Dei, nisi virtute fundamentaliter, quamuis apprehensa, vt coniuncta vitæ diuinæ potest gignere notionem ipsius, quatenus durans est.

V. Secundus modus impugnatur: quoniam

aut hoc vèdicat æternitas ex ratione communi durationis, aut ex sua propria, & specialiratione: ex neutra vendicat: quare ratio mensuræ nõ est ipsi intrinseca, & essentialis. Maior patet; Assumptio ostenditur: in primis autem æternitatem nõ includere formaliter rationem mensuræ, quatenus duratio: nam fieri nequit, vt idem omnino absque vlla distinctione reali, vel rationis substat rationi mensuræ, ac mensurati: duratio vero, vt dictum est supra, non distinguitur ex natura rei ab esse, vel actu, quem mensurat: sed solum superaddita negatione aliqua, vel habitudine rationis, si vero hæc habitudo est relatio mensuræ, quæ immediate fundatur in ipsa rei existentia, & illi addita constituit rationem formalem durationis, ipsamet existentia indistincta re, ac ratione à se ipsa est simul mensurata, & mensura: mensurata vt patet, mensura vero, quoniam id, in quo immediate fundatur relatio, denominatur ab ipsa, non vero compositum ex subiecto, & relatione: ergo, si relatio mensuræ immediate fundatur in ipsa rei existentia, illam per se, & immediate denominat. Quæ ratio convincit etiam non posse hoc conuenire æternitati ex propria, & speciali ratione ipsius: nam ipsa quoque non distinguitur ratione positiua ab existentia diuina, vt probatũ est: ergo, si completur in ratione æternitatis sola relatione mensuræ, existentia diuina præcise sumpta substat relationi mensuræ, & mensurati respectu sui ipsius: Et confirmatur præterea, quoniam quando ratio aliqua conuenit pluribus contentis sub aliquo communi analogo, cui per se primo conuenit, & ratione eius conuenit formaliter alijs sub ipso contentis, si analogo in communem non conuenit intrinsece, & essentialiter, eodem modo non conuenit analogatis: ratio mensuræ per se primo conuenit durationi: non conuenit autem essentialiter, & intrinsece, sed tanquam passio: ergo eodem modo conueniet æternitati, ac reliquis durationibus.

Denique tertius modus impugnatur: quoniam, si æternitas dicit in obliquo rationem mensuræ, hæc est quasi extremum extrinsecum, & connotatum ab æternitate: quemadmodum, quia finitas dicit in obliquo nasum, hic non est illi intrinsecus, sed solum terminat habitudinem eius intrinsecam: fieri vero nequit, vt relatio mensuræ terminet tanquã extremũ connotatum habitudinem æternitatis: quare non significatur in obliquo nomine æternitatis, nec indirecte, aut ex connotato pertinet ad rationem formalem completiuam essentia ipsius.

VI.

Assumptio ostenditur, quoniam tunc daretur alia relatio rationis terminata ad relationem mensuræ, quæ pertineret intrinsecè ad rationem aeternitatis, non datur autem talis relatio. Sequela probatur quoniam in re, cuius ratio formalis completur, connotatione alicuius termini extrinseci inest habitudo ad terminum connotatū intrinseca rationi formali connotantis: intelligi quippè nequit connotatio sine respectu aliquo connotantis ad connotatum. Non dari vero eiusmodi relationem probant nonnulli Autores, quoniam ad relationem non est relatio. Quod fundamentum licet sit probabile, & supponatur ab aliquibus Doctoribus, non tamen recipitur ab omnibus: & ideo facile negari potest: Probant alij, quoniam habitudo aeternitatis ad rationem mensuræ, si daretur, deberet immediate fundari in ipsa vita, siue existentia diuina: hanc autem esse fundamentum connotationis ad respectum rationis, absurdum videtur: nam in se ipsa est ens perfectum, & absolutum, & independens ab omni respectu rationis. Hæc etiam ratio non sufficit: nam responderi potest non repugnare, ut res perfecta, & absoluta subeat respectum ad id, à quo non dependet, & ab eo respectu significetur nomine connotatiuo: quemadmodum volitio diuina potest habere respectum rationis ad creaturam, à qua minimè dependet, & ipsa simul cum tali respectu significari nomine connotante terminum, siue obiectum respectus, quomodo dicitur volitio Dei libera. Et hac ratione existentia diuina concipi potest sub habitudine ad relationem mensuræ, & simul cum illa significari nomine connotatiuo. Precipuum itaque fundamentum est, quoniam non datur talis relatio. Id verò patet, quoniam non assignatur à doctoribus. Nec verò potest fingi alia habitudo existentie diuinae ad relationem mensuræ actiue, quam aptitudinis, ut sit actu mensura: hæc autem non pertinet intrinsecè ad æternitatem, aut quamuis alia durationem: alioquin non posset concipi æternitas, nisi concepta eiusmodi aptitudinis: hoc verò est falsum; quoniam nec in definitione æternitatis fit mentio huius aptitudinis, nec in communi modo illam concipiendi formatur eius conceptus.

VII.

Magn. Diony.

Ex his patere potest responsio ad ea, quæ in contrarium obiecta sunt. In primis vero autoritas Dionysij. probat quidem æternitatis proprium esse, ut sit mensura, non tamen rationem mensuræ pertinere intrinsece ad eius essentiam. Ita verò habent eius verba: *Verum seculi proprietas est antiquum, &*

*immutabile, & totum impartibiliter secundum totum esse metiens: cum ipse proprietatem appellet, non est unde ex illis verbis colligatur esse rationem formalem: maximè cum eodem modo loquatur de ratione antiquitatis, & immutabilitatis: nec vero est credendum illū existimasse hæc omnia pertinere intrinsecè ad rationem æternitatis. Ad primum argumentum neganda est assumptio: & ad eius confirmationem patebit solutio ex dicendis cap. seq. ubi explicabitur quid addat duratio supra existentiam. Nunc verò breuiter respondetur ad confirmationem prioris partis solam negationem definitionis nequaquam complere rationem durationis, ut credunt ij, qui aut durationem consistere formaliter in permanentia existentie. Ad probationem verò secundæ respondetur in duratione priorē esse habitudinem ad terminos existentie, quam rationem mensuræ: hæc enim supponit illam, in eaq; fundatur: non enim potest concipi ratio mensuræ sine apprehensione quantitatis propriæ, vel virtualis sub aliqua habitudine ad suos terminos. Ad secundum respondetur ex eo, quod ratio mensuræ non sit essentialis, atq; intrinseca durationi, minimè sequi ipsam non compleri formaliter in ratione durationis per apprehensionem intellectus: potest enim consistere in alia habitudine rationis: ex particulari vero negando non valet cōsequentia ad vniuersalem. An verò consistat in aliqua alia dicam cap. seq. ubi etiam explicabitur dictum Boetij. Ad tertium neganda est assumptio: tempus enim ut ostendam cap. seq. non includit formaliter rationem mensuræ. Quæ vero adduntur in confirmationem huius argumenti, non egent solutione; solum enim concludunt æternitatem in ratione durationis habere aliquam cōuenientiam cum tempore, quod est verum. Ad quartum respondetur in primis cū definitione æternitatis dicitur, *est interminabilis vita possessio*, habere sensum intransitiuū, quasi dicatur *est vita possessa*, ut colligitur ex Anselmo *Monolog. c. 24.* ubi sic ait: *Cum diuina substantia non sit aliud, nisi vita sua, & æternitas sua, nec sit aliquo modo terminabilis, nec nisi simul & perfecte tota, quid aliud est vera æternitas, quam soli illi conuenit, quam interminabilis vita, simul, & perfecte tota existens.* Respondetur deinde, cum æternitas abstracte sumatur per modum proprietatis, definiri per vitam, tanquam per propriū subiectum, non vero tanquam per terminum mensurationis. Vltimum argumentū probat quidem non repugnare, ut sit aliquod attributū fundamentaliter posituum reale sub habitudine aliqua*

Anselm.

aliqua rationis, vel connotatione ad aliquem terminum: & consequenter ex hoc capite non repugnare, ut aeternitas, quae est fundamentaliter ens reale positivum, compleatur ultimo formaliter respectu aliquae rationis, vel negatione, quod admitto. Ex hoc tamen minimè sequitur respectum mensurae complere rationem formalem aeternitatis, quoniam ex indefinita non colligitur uniuersalis, aut particularis determinata, sed sub disiunctione.

Aeternitas non primo distinguitur à cæteris durationibus per negationem mensurae, sed termini.

CAPVT X.

I.

O Stendi capit. superiore aeternitatem non consistere in ratione mensurae, nunc videndum est per quid compleatur eius ratio formalis. Quidam recentiores existimant rationem aeternitatis compleri negatione aliqua rationis: nam, negationes, quibus excluduntur formae reales, suo modo reales appellantur; & verò, quibus negantur habitudines aliqua rationis, suo modo dici possunt negationes rationis. Aiunt autem eam, qua ultimo videtur absolui ratio aeternitatis, esse negationem mensurae, quae est relatio rationis, ut potè dependens ab intellectu mensurante, & competit omni durationi creatae. Exprimatur vero eiusmodi negatio illis verbis definitionis, *possessio vitae interminabilis*, interminabile enim non solum dicit negationem principij, ac finis, in duratione reali, sed vel maximè mensurae. Accidit enim aeternitas dicitur interminabilis, quia nec determinari, nec definiri aliqua mensura potest. Probatur autem haec sententia, quoniam oppositarum rerum differentiae debent esse oppositae, tempus autem, & aeternitas opponuntur: sicut ergo tempus non est solum duratio primi mobilis, sed etiam duratio numerata, ac diffinita per intellectum, ut esse possit aliarum durationum mensura, ita aeternitas ex opposito est duratio omni mensura carens. Quod indicatum videtur cap. 24. Iob. *Ab omnipotente non sunt abscondita tempora*: hoc est rerum creaturarum durationes, quas tempora appellat, & subditur; *qui autem nouit eum, ignorat dies illius*, hoc est illi, qui veram scientiam Dei habent, certo sciunt eum ipsius non posse diebus, aut annis diffiniri: ideo enim dies eius ignorat, quia reuera defini-

ti non sunt. Deinde ita se habet aeternitas ad durationem creatam, ut immensitas ad quantitatem finitā formalem, vel virtualem, qua creaturae definiuntur loco: immensitas vero completur negatione mensurae, ut vox ipsa sonat: ergo & aeternitas similiter complebitur eadem negatione.

Haec sententia duplicem sensum habet; alter est aeternitatem nullo modo esse mensuram, imò consistere in negatione omnis omnino mensurae: alter est, quamuis admitrat rationem mensurae actiuae, prout extenditur ad finitam, & infinitam, consistere tamen in negatione mensurae certae, ac determinatae, & per hanc distingui per se primo à duratione creata: Iuxta primum sensum est falsa; iam enim supra ostendi aeternitatem habere rationem mensurae comparatione vitae diuinæ: & consequenter negationem omnimodae mensurae non posse ad ipsam pertinere. Et quamuis Autores eius sententiae iuxta hunc primum sensum loquantur, tamen quia non agnoscunt rationem mensurae, nisi certam, & determinatam, re ipsa loquuntur iuxta secundum sensum existimantes aeternitatem distingui per se primo à durationibus creatis, eo quod non patiatur certam, determinatamque mensuram: Iuxta hunc quoque sensum adhuc potest eadem sententia intelligi dupliciter. Primo quidem ita, ut aeternitas consistat ultimo in apprehensione huius negationis, & compleatur tota eius ratio hac diffinitione, *aeternitas est duratio apprehensa, ut immensurabilis*. Secundo ita ut apprehensio non ingrediatur rationem formalem aeternitatis, quae proinde solum consistat in ipsa duratione, & immensurabilitate, & consequenter sufficienter definiatur in hunc modum, *aeternitas est duratio immensurabilis*. Porro praedicti Autores non planè explicant in vtro horum sensu loquantur.

II.

Ad solutionem praesentis difficultatis statuendum in primis est, in quo consistat ratio durationis in communi. Ea verò ultimo completur habitudine ad apprehensionem suam sub ordine ad terminum: ex quo prouenit, ut duratio sit esse actuale rei apprehensum cum habitudine ad terminum. Quod ut clariù explicem sumo exemplum à mensuris, quae usurpantur ad dignoscendam magnitudinem quantitatis continuæ: si enim interrogemus, quid sit vlna, vel quid palmus, reperiemus non esse aliud quam ipsammet quantitatem continuam sub certis terminis comprehensam: ita ut comprehensio, & designatio

III.